

Megjelen:

hetenkint egyszer, csütörtökön.

A szerkesztő lakása:

„Pestvárosánál” 6-ik szám alatt.

Előfizetési feltételek:

Egész évre 6 ft. | Félévre 3 ft. | Negyed évre 1 ft. 50 kr.

Hirdetések minden nyelven fölvetetnek a kiadó hivatalban. Kéretik az ígatási díjakat az ígatmányokkal együtt legfőbb szerda reggeli 10 óráig beküldeni, mivel azok különben tekintetbe nem vehetnek.

Hirdetések díja:

a háromhasábos petitors első hirdetésnél 4 kr., többszörinél 3 kr. Kincstári illeték minden egyes beigatásért 30 kr.

Kiadóhivatal:

Pleitz Fer. Pál könyvnyomdája Nagy-Beeskerekben, háva az előzetési pénzek és ígatási díjak küldendők.

N.-Beeskerek, június 11-én.

Bár mennyire is legyen a lakosság a haza iránti szeretet és a közügyek körüli kötelesség érzetétől áthatva — azt még sem lehet eltagadni: hogy a közügyek iránti kötelességek teljesítése bizonyos körülmények beálltával lehetlenné válik.

A kormányzat élén álló közegek személyei tekintetében gyakori változtatása, új pártok szervezése és a fennállottakban előidézett szakadások etc. etc. mind annyi meg annyi oly körülményt képeznek, melyek kedélyizgatottságot vonnak magok után, s a lakosság az izgatottság által kimerülve, undorral visszafordul a közügyekbeni részvételtől.

Igaz, hogy nem ritkán maga a népek egy része idézi elő az izgatottságot, mind másoknál, mind pedig saját kebelében; ámde, ha tekintetbe vesszük: hogy a népek többsége oly rétegeket is foglal magában, melyek bizonyos befolyásoknak ellenállani nem képesek, — akkor igen természetesnek fog látszani az: ha a népnél előidézett részvétlenség vétkét a közügyekre vonatkozólag, leginkább a befolyást gyakorlóknak tulajdonítjuk.

Nem lehet ugyan azt sem eltagadni, hogy a népek alsó rétegeinél érvényesített befolyás üdvös, de sőt hasznos is lehet a közügyekre nézve. — Mivel azonban az érvényesített befolyás eredménye szoros kapcsolatban áll az illetőnek egyéniségével, s az eredménye szerint jó is, de rossz is lehet, — miután ezen elvekből kiindulva leginkább a kedvezőtlen eredményre kell tekintettel lennünk, a befolyást mind ezeknél fogva oly jelenségnek kell tekintenünk, mely veszélyes, de igen veszélyes fegyvert képez az illetők kezében.

Igy áll a dolog minden testületi gépezetnél és így természetesen nálunk is — a megyénél.

A közügyek iránti azon közöny, mely a legközelebbben mult időben megyénk lakosságánál lábra kapott, kétségtelenül kifolyása volt a különböző érvényesített befolyásoknak és mi azt mindig sajnos s megyei ügyeinkre nézve, káros jelenségnek tekintettük. — Iparkodtunk is véget vetni a bonyolodott helyzetnek és mondhatjuk, hogy legnagyobb részben elértük a kívánt célt.

Nem szándékunk a multnak fátját szellőztetni, a dolgok jó menete, mely megyénknek előrehaladását és szebb jövőjét biztosítja, feleslegessé teszi azt; hanem constatálni kívántunk csak azon körülményt: hogy a veszélyes fegyvernek jelzett befolyás, ha értelmes hazaszerető egyének által észszerűen érvényesítettik, veszélyességének ellenére fényoldalakkal is bír, de ismétljük, hogy csak akkor: ha értelem és hazaszeretet képezik az érvényesítés alapját.

Ez idő szerint dicsekedhetik megyénk lakossága avval, hogy azon befolyásnak, mely a megye élén álló kormány- és megyei közeg által gyakoroltatik, értelem és hazaszeretet képezik alapját, és mi, kik e befolyás érvényesítésének módját folytonosan éber szemmel kísérjük, azok kapcsolatban, miket e lapok hasábjában e két közegről nem egyszer elmondottunk, még csak azon óhajtatunk adunk kifejezést, hogy e két közeg a jövőben is kövesse lankadatlanul a megkezdett irányt s úgy vagyunk meggyőződve, hogy akkor a kívánt eredmény nem fog elmaradni.

APRÓSÁGOK.

Az eső előtt a júniánál a kincstári erdő sűrűjében következő párbeszédet hallottunk:
— Nagysám, az istenért, csak nem megy haza?
— Oh igen! válaszolt egy megtermett szépség.
— Ah tehát ez a szavatartás, ez az ígélet?
Tovább, tovább. — Dörögni kezd, és nagy csöppekben kezd hullani az eső.

Ezután nagyot csattan . . . de nem az égen, hanem Romeonk arcán, mely adagot a mama osztotta ki, a ki az eső elől szinte ide menekült.

Egy czipolya-kalap büszkén ragyogott elő egy cserje mögül, s alatta következő dialóg:
— Oh Fannim! csak egy boldogító „igent”, s én örökös rabja leszek!
— Pszt! nem szeretem a rabszolgákat?
— Tehát remélhetek?
— Ühü—m?

— Ah nagysám, úgy néz ki ebben a fehér ruhában, mint maga az ártatlanság!
— Most látom az arcáról, hogy nem mondott igazat, —

X. kisasszony egy levelet kapott e napokban a postán szerelme tárgyától, és pedig nagy meglepetésére a levél fel volt törve.

— Mi lehet édes barátném az oka, hogy e levél ki van nyitva?
Nem egyéb, mint hogy attól a nagy meleg szerelemtől, a mi a levélbe van, a pecsétviasz elolvadt?

Egy valaki azt beszélt mult napokban egy társaságban, hogy ő a nagy-beeskereki kincstári erdőben egy visszhangot fedezett fel, mely négyszer adja vissza az egész sor szótogot.

E fillentésre X. úr így válaszolt: A városi templom mellett van egy visszhang, a melyhez, ha e szavakat intézik: „Guten Morgen”, következőleg válaszol: „Mersi monsieur.”

— Barátom, az én házamban van valódi paradicsom!
— Hogy-hogy?
— Segédem Ádám nevű, mostoha leányom Éva. Ezek szerelmek; feleségem pedig a kigyó.

— Mit nevez ön bölcsességnek? — kérde a szép asszony egy tudóstól.
— Ön mellett ülni, és sodrából ki nem jönni — volt a tudós válasza.

(A szél született zenész.) A föld kerekéségén mindent megpróbál, hogy miben van zene. A torony nagy harangjából hangot csal ki, midőn a harangzó otthon van és alszik; az óriási fenyevesekből bánatos hárfákat csinál; a leglátványosabb kéményt és kütőt is megpróbálja, s hol rémletes zúgást és sikoltást, majd éles füttyelést vesz ki belőle. — A nagy fákkal addig játszik, míg minden levél reszket, susog, sir, sohajt, azaz hangot ad; a folyó hullámain felveri, hogy sajtós morajával kíséresse: néha hangversenyt ad az általa felkorbácsolt tengeren, s a két világrész közt egy nagyszerű karéneket fű, mely felhat egészen a csillagokig. De a romokat és a régi elhagyott házakat legszívesebben keresi fel, az eresz alatt nyög, az ablakokat megrázza, a szobákban sohajt, az ajtókat kéz nélkül kinyitja és a kiadut, elhagyott tűzhely körül rég elfelejtett szomorú dalokat fű.

A szelleműs Grammont gróf még életének legelőrehaladottabb korában sem szerette megmondani, hogy hány éves.

Egy alkalommal a királynál ebédelt; az ebédhez a tenlivi püspök, egy érdeműs őz ember, is hivatalos volt.

— Mit gondol eminenciád — kérde Lajos király a püspököt — hány éves lehet grófunk?
— Én — felelt a püspök — 83 éves vagyok és a gróf úr sem lehet kevesebb, mert együtt tanultunk.

— Sire! kiálta bosszusan Grammont gróf — Sire! Ó eminenciája tévedni méltóztatik, mert sem ő, sem pedig én — tudommal — soha sem tanultunk.

A nagy-beeskereki küldöttség, mely a vasút ügyében a mult alkalommal a miniszterelnöknek kérelmezni járt, bent szerepel a „Borszem Jankó”-ban s az egészben az a legszebb, hogy a küldöttség szónoka kövér embernek van bemutatva, pedig szegény a vékonyságban még Tisza Kálmánnak is kilencz fört ad, valószínűleg spernád szög.

Jobban szeretünk volna, ha a „Borszem Jankó”-t barátunkat soványságban rajzoltatta volna le, s e helyett pedig, a miniszterelnök úr válasza lett volna inkább a biztatásban kövérebb.

— Uram, ön engem már régóta orromnál hurcol, mi lesz az ígért házasságból.
— No majd csak lesz valami.
— De mikor?
— Hát, ha majd a „kikinda—pancsovai” vasút kiépül. —
— Na akkor örökösen pártában maradok. —

N.-Beeskerek, 1874. maj. 27.

(Vége.)

A községi jegyzők érdekében tehát szükséges, hogy a 70. §. az 91—101. §§-okkal összhangzásba hozassék, és a jegyzők állása az önkénykedéstől megmenntve, szilárdabb alapra fektetessék; szükséges, hogy törvényileg kimondassék, miszerint a jegyző nem függeszthető fel a szolgabíró által, és hogy vagy a 70. §. szerint közigazgatási úton elbocsátandó hivatalából, vagy a 97. §. értelmében a királyi törvényszék által eltilendő.

A 77. §. azt rendeli, hogy az előjáró hivataloskodása egész ideje alatt a községben tartozik lakni, a 68. §. szerint a községben nem tehet eleget a 77. §-nak és nem lakhatik az illető községek mindegyikében; a 70. §. szerint az előjáróság 3 évre, a jegyző pedig élethossziglan választatik; a 67. §. megállapítja a jegyző fizetését, az elaggottak, az özvegyek és árvaik biztosítására nyugdíjpénztárok felállítását követeli a törvény.

Előjáróvá választathatik a 73. nyomon minden nagykoru honpolgár, a ki községi választó, de a jegyzőnél a 74. §-ban körülírt képesítés kívántatik, és nem szükséges, hogy községi választó legyen; — Ebből és több ilyenmü — a jegyző és az előjáróság között a törvényhozó által tett — különbségekből következtethetni, hogy a jegyző, a ki a községnek tanácsadója s úgyszólván lelke, nem egyszerű előjáró, s hogy célirányos, miszerint a jegyző sorsa a törvény által szabatosabban megállapítottassék s minden tekintetben biztosítottassék.

Van végre még egy szakasza a községek rendezéséről szóló törvénynek, mely egybehangzó ugyan a még fennálló más honi törvénnyel, de a gyakorlatilag alkalmazott eljárással ellenkezik, s ezen szakasz a 122, mely rendeli, hogy a községi lakosra a gyalog és szekeres munka, a közmunka szabályozásáról szóló törvény elvei szerint vettessék ki, s vagy természetben teljesíttessék, vagy pénzzel váltassék meg.

Tudjuk, hogy a közmunkát az 1844. évi IX. t.-cz. szabályozza, s tudjuk azt is, hogy e törvény értelmében a közmunka a föld után illetőleg a birtok után vettetik ki, úgy, hogy a telkesgazda, a féltelkes és a többi, úgy a házias és házatlan zsellér az egész országban egyaránt terheltek, — tehát a községi törvény 122. §. szerint csakis az 1844. évi IX. t.-cz. értelmében vethető ki a munka.

De fájdalom nálunk hire sincsen az 1844. évi IX. t.-cz. rendelete megtartásának.

A volt helytartótanácsnak tetszett az 1844. évi IX. t.-czikket, mely más szentesített magyar törvény által hatályon kívül eddig nem helyeztetett, félre tenni, és a közmunkát nem ezen törvény szava, rendelete és szelleme szerint kivettetni, hanem a marha-állományt venni a kivettések alapjául, és ez szerint terhelni a polgárokat a közmunkával.

Eltekintve attól, hogy minden régiebb magyar törvénynek megvolt a philosophiája, hogy tehát az 1844-ik évi IX. t.-cz. sem mondható következtelenek vagy igazságtalannak.

Eltekintve továbbá attól, hogy nálunk egy törvényt hatályon kívül helyezni csak a törvényhozás jogához tartozik; a nm. magyar kir. ministerium az 1844-ik évi IX. t.-cz. ellenére a helytartó tanácsi rendelet szerint vetette ki a közmunkát, mely kivetés sem nem arányos, sem nem igazságos. Mert

1-ször. Megtörténhetik, hogy valakinek 3—6 telek földje van, de mert földjét haszonbérbe adja és lovat nem

tart, a közmunkára nem is köteleztetik, ellenben

2-or. Van ennek a gazdag embernek egy szegény szomszédja, háza sincsen, de családja számos tagból áll és a földmívelés után élve 2—3 telek földet tart haszonbérbe, következőleg 10—15 lova van. Erre a hatóság a lovak száma szerint veti ki a közmunkát, és a szegény ember tartozik véres verekkel és lovai lecsigázása mellett utat csinálni, a 3—6 telkes gazda helyett, s ez mosolyogva nézhet, mint hagyja a szegény ember félbe munkáját, hogy lótarasáért lakoljon, daczára annak, hogy lovait nem fényűzésből tartja.

3-or. Van egy községnek szemes előjárósága, és az összeírásból egy pár száz lovat kihagy, mert ezek állítólag nem igavonó, hanem mén-lovak, anyakanczak, csikók és a többi, van ellenben

4-er. Egy szegény szerződéses községnek egy félős, lelkiismeretes, jámbor jegyzője, és nem mer kihagyni az összeírásból egy fél patkó sem; innen aztán ered, hogy egy gazdag urbéres nagy községre jut 200 szekeres napszám, miglen egynehány házból álló szegény szerződésesek 600 napszámmal terhelhetnek.

5-ör. Lakik egy községben egy vagyonos, sok pénzzel rendelkező kereskedő, s jó, kell ugyan, de lovat nem tart, tehát közmunkát nem teljesít, ellenben

6-or. Szegény szomszédja tart két lovat, fuvarba megy, és ebből tartja el családját, s reá kivettetik a közmunka; — igaz ugyan, hogy ő koptatja az utat, tehát köteles annak csinálásához is járulni, de hát a gazdag szomszédját viszi kocsiján a ki miatt kopik az út, és ez nem köteles, fenntartani az utat.

7-er. A megyei mérnök számol és számítás után határozza meg hol, mikor, és mennyi töltest emelhet. Azonban nem fejezheti be számítását, míg kezéhez nem kapja a közmunka feletti kimutatást, mely a marha létszám szerint minden évben változik. Holott, ha az 1844-ik évi IX. t.-cz. még mindég hatályban lévő rendelete szerint vettetik ki a közmunka, a megye tudná, mennyi közmunkával rendelkezhetik, mert annak nem szabadna változni, a mennyiben a birtok nem változik, csak a birtokosok, és a mennyiben csak a házatlan szellérek tekintetében lenne változásnak alávetve a közmunka aránya.

Lehetne még többet felhozni annak bebizonyítására, hogy a jelenleg divó helytartótanácsi rendelet szerinti, közmunka kivételi igazságtalan és aránytalan, ellenben az 1844. évi IX. t.-cz.-ben foglalt szabályozása a közmunkának igazságos, arányos, de egyszersmind törvényes is, különben nem tartotta volna fenn e kivételi módot az 1871-ik évi XVIII. t.-cz., 122. §-a hanem elfogadta volna a helytartótanácsi rendelet.

Szükséges tehát, hogy a törvényhozas egyöntetűség céljából összhangzásba hozza a községi kézi- és gyalog-munkát a közmunka kivetésével, vagy más szavakkal, hogy fenntartassa a törvényhozasilag hatályon kívül nem helyezett IX. cikket az 1844. évi szentesített honi törvényünknek, a helytartótanácsi rendelet ellenében.

Hadfy D ö m e.

N.-Beeskerek, 1874. június havában.

Folyó hó 12-én szemtanuja valánk Stefánsszón egy ép oly örvedetes mint meghaló ünnepélynek. Nevezett község t. i. e. napon ünneplé Kettner aggtanítójának félévszázados működésének emléknappát. A jó példa jótékonyan halt, utánzásra serkent; tanuskodik erről Ernesztháza szomszéd falunk. E derék község ugyanis elhatározta a jó példát követni és Schüpfer ottani tanító szintén ötven éves jubileumát ugyanazon napon és helyen ünnepleni; s így e két derék község karöltve, egymással versenyezve kettős ünnepet ült, az örömnapp jelentőségét pedig még

azon körülmény is fokozza, hogy „Delmagyarországi tanítóegylet nagy-beckereki fiók-egylet” ugyanakkor tartá meg ott tavaszi gyűlését. Nyilvánvalóan azon kedvező helyzetet a szerzetes nyilvánítását, a hit erejét tapasztalni; s hol e két malaszt nyilvánul, ott jogosan lehet bizni a jövőbeni reményében is. Igen, jönni kell, jönni fog nekünk is egy szebb jövő, hisz a nép kezd már érteni a kor intő szavát, mely azt hangoztatja: „Népnevelés nélkül semmi jólét! Bizunk tehát sorsunkat az időre, mert: „Hatalmas orvos az idő.”

Most engedje meg tek. szerkesztő úr, hogy első sorban az ünnepeket magán esetleg röviden, de hiven, s csak azután adjak számot a fiók-egylet gyűlése felől.

Fent nevezett nap reggelén vidékünk minden részéről érkeztek tanítók, iskolabárák, s egyéb vendégek igen nagy számmal Stefánkföldre.

Jelen voltak ötven tanítón kívül, majdnem százra menő vendégsereg. Tíz órákor harangszó, mozsárdörrenés és zeneharsogás jelenté az ünneplést. A nagy és impozáns menet a tanító lakásából következő rendben indult a szentegyházba: Elöl mindkét nem-beli iskolás gyermekek, ezek után az ünneplő férfiak, élükön a fiók-egylet elnöke, őket követék Ernestháza és Stefánkföld községek előljárói, ezután a jelen volt tanítók, vendégek és a falu népe. A templom zsúfoltság volt; a misét, orgonaszó és karéneket mellett az ottani-derek r. k. lelkész olvasta, ki mindent az ünneplés elvégzésére készséggel megtevé. Az istentisztelet után előbbi rendben a tanító lakásába tértünk vissza. Itt, Ebenspanger és Magenbauer által szerzett ének elnéklése után Eisler derek elnökünk tartá az üdvözlő beszédet, elősorolva az ünneplő férfiak érdemeit a nevelés és oktatás-ügy terén s hűségesen ecsetelé egész életüket, kiemelve, hogy félszázad tanítókodás dacára, e hosszú és viszontagságos idő után, az ünneplők meghajta bár, de még meg nem törve állnak előttünk, s csak a nemes öntudat az, a mi képes volt őket fenntartani. E velős, minden tekintetben remek beszéd sajnálatunkra még nem áll rendelkezésünkre, de lesz még alkalmunk arra visszatérni.

Eisler után Mihalkovics ottani lelkész úr, a község bírája a község nevében, Ernestháza község bírája pedig községe nevében fejezik ki elismerésüket s ünneplésen átadják az illetőknek egy-egy szép ezüst-billikomot. Szilvássy nagy-beckereki tanító magyar, talpraesett beszédben adá kifejezést érzelmeinknek, fölemlítvén, mily kínos és rögös az a tanítópálya és csakugyan egy Isten az, ki bennünk az erőt megtartja s ha mi is ily apostolai leszünk a nevelés ügynek, mint a két aggitantó előttünk, úgy bizonyára nem kell sokáig fohászkodnunk: „Népnevelés jöjjön el a te országod!” Az üdvözlő beszéd sorát két fiú- és két leánygyermek zárta be. Ezután felolvastott Marx Antal Ó Nagyságának levele, melyben a legmelegebb szavakkal sajnálatát fejezi ki a felől, hogy az ünneplés sok teendő miatt meg nem jelenhetett s saját u. m. Steinbach másod tan-

felügyelő, Ebenspanger és Radocsay tollnok urak nevében üdvözlé a két ünneplő tanítót. Ezzel az ünneplőnek vége lön s egy negyed óra szünet után fiók-egylet gyűlése nyitott meg elnök által, miről a jövő számban lesz szerencsém szólni, most csak arról akarok még említeni tenni, hogy két órákor a jelen voltak a nagy vendéglőben közös ebédegyüttélés. Nem volt szükség a jó borra, mert az csakugyan nem volt; a jó hangulat meg volt a nélkül is, úgy hogy a szokott felkösztötenek sem volt hiány. Mielőtt tudósításunkat végkép befejeznék, kedves kötelességnek tartjuk köszönetet szavazni mindazoknak, kik az ünneplő létrehozásán fáradoztak. Eljének sokáig! Eljének mindazok, kik a nevelés-ügy előmozdításán fáradoznak! Azon két tanítónak pedig, kiknek tiszteletre mindez rendeztetni kívánunk, hogy érjék meg a jobb kornak nemcsak hajnalát, hanem reggelit is. Adja az Isten! Diamant.

Bánatról.*

A „Magyar Politika” tegnapi száma fennebbi cím alatt egy cikket közöl, melyet egész terjedelmében vesznék át lapunkba:

„Magyarország déli része, melyet éjszakeről a Maros, nyugatról a Tisza, délről a Duna hajjai mosnak, keletről pedig az erdélyi s romániai havasok láncolata karol körül, bármint és bármint is érveljen Pesty Frigyes — ezen országrésznek szülőtte és jeles tehetségu farradhatlan történelmi buvája „a Temesi Bánság jogosultán elnevezéséről” írott értekezésében — nemcsak a magyar koronához tartozó külön ajku népek, hanem a birodalom másik feléhez tartozó nemzetiségek, sőt Európa nemzetei előtt is „Bánát” néven ismeretes.

A maros- és tiszántúli magyar, a felsőmagyarországi ügynevezett tótsági szláv, a biharmegyei belényes-vidéki, a Zárand stb. megyei román lakos, ha, vagy üzleti dologban, vagy munka- és élelemkeresés tekintetéből ezen országrészbe készül vagy lerándul, nem azt mondja, hogy Krassó, Torontál, Temes vagy plane Szörény, Horom vagy Keve megyébe megy, vagy menni készül, hanem hogy „Bánát”-ba indul s azon országrész lakosa, bárhova vezesse őt a sors keze, „bánati”-nak vallja magát nemzetiség és vallás különbsége nélkül.

Iráhat és beszélhet tehát ezen elnevezés ellen mindenki, a mennyit neki tetszik, de a „Bánát” nevet még valamely despota sem irtáhatná ki a közhasználatból, miután ez a legalsóbb rétegektől a legmagasabbakig meggyökeresedett s ha nem is bír diplomatikai és törvényes jogosultsággal, de a nemzetközi megszokottság folytán vérré vált, az és azon név fenn fog állni valamennyi európai lapok gabnautodóitási s a magyar állampapírok rovataiban mindaddig, míg a bánati buza a világ piacairól el nem tűnik s a temesi bánsági földteremtésitési kötvények teljesen ki nem sorsoltattak.

* A „Magyar Politika”-ból vettük át ez érdekes cikket. (Szerk.)

Volt még ezen országrésznek néhány év előtt egy másik genericus elnevezése, melyen szintén majdnem egész Európa előtt ismeretes volt s ezt rendkívüli termékenysége és természeti adományai után nyerte: ezen név azonban többé nem létezik!

A „magyar Kánaán földé” elnevezés elűnt az azt hangoztatott ajkáról.

A magyar Kánaán megszünt az lenni és ma egy napról-napra elszegényedő vidék az, melynek sorsa hasonló valamely régi, dúsgazdagságban úszott családhoz, mely fátumszerűleg roskadozázshoz közeledik.

Az egészben azonban legfájdalmasabb, hogy ezen roskadozás végzettségűleg épen az alkotmányosság visszaállítása utáni időszakra viheto vissza és hogy a bajnak nagy részben az eddigi alkotmányos kormányok okozók, kiket emez országrész országgyűlési képviselőinek túlnyomó többsége úgyszólván vakon követelt és engedelmesen szolgált hét éven által!!!

Hét év előtt az alkotmányos állapot visszaállítása körül tagadhatatlanul legtöbbet fáradozó főbb emberek egyike, ki az állam-hajó kormányát vette kezébe, büszkeségétől inspirálva ejtette ki azon fennhangzó szavakat, hogy „mindent megnyertünk” s e szavakat lelkesülten, sőt többet mondok, rajongólag hangoztatták Bánát magyar és német lakosai, s a román és szerb népek azokkal harmonizáló értelmesebb és politikai műveltséggel bíró egyének is.

S ma? s ohajta csüggesztik le fejeiket! Az egész egy álom volt!

A megdöbbentő tények mindenkit kijózanítottak s aggódva néz a jövő elé minden igaz hazafi, kinek vágya volt ezen országrész boldogságát fokozni és kinek nemes ambícióját képezte, annak előidezésében némi faktorképpen működhetni.

Azt állítam fentebb, hogy Bánát hanyatlása fátumszerűleg az alkotmányos kormányzat szakára esik.

Nehogy azonban a szolgálalkúk vagy hülyesécsük részéről avval gyanúsítassam, hogy apothecisist akarok írni Bach korszaka dicsőítésére s az abszolút kormány magasztalására az alkotmányos élet és alkotmányos parlamentáris kormányok pedig rovására, igyekszem fogok, állításomat behozonyítani.

Közönségesen tudva van, hogy a hétévi ara alatt több ügynevezett családi vasut építetett, melyek után az ország évenként több millió biztosítékot kénytelen fizetni, mindamellett, hogy azok alig jövedelmeznek valamit, tehát azok kiépítése e forgalom elénksége által igazolva nincs és nem is lehetett.

A 443 mérföldnyi, közel másfél milliónyi lakosságú Bánátban azonban ez idő alatt a 6 mérföld hosszú arad-temesvári vasutvonalon kívül — mely inkább Klapka némi megjutalmazásául, mintsem a bánati érdekek iránti tekintetből engedélyeztetett — egy talpalatnyi vasut sem építetett az államkormány állami biztosítéka mellett, mert a valkányi-perjamosi, valamint a vojtek-bogsán-resiczai vasutakat az osztrák államvaspálya-társulat minden biztosíték nélkül maga költségén építette, valamint a szeged-temesvár-báziási vasutvonalat

is ugyanez létesítette az abszolút kormány ideje alatt.

Ugyanazért a temesvár-orsovai vasut engedélyezését nemcsak forgalmi szempontból, hanem a Bánát speciális érdekében is nagy örömmel üdvözölték.

Továbbá Bánát legnagyobb és leggazdagabb megyéjének, Torontálnak, valamint a hozzá csatolt eddigi szerb-német bánsági határövezetnek vitális érdekét képezi a nagy-kikinda-pancsovai vasut kiépítése. Eziránt történt ugyan az előbbi kormány és a fentnevezett társulat között 1872. évben némi megállapodás, de ebből sem lesz semmi. Bittó miniszterelnök legalább a napokban a nála eziránt kérelmező torontali küldöttségnek categorice kijelentette, hogy a kormány — jöllehet ezen vasutat is az osztrák államvaspályatársulat állami biztosítás nélkül kész kiépíteni — ennek engedélyezésére nem gondolt.

Midőn a 3 mérföldnyi területű Pest város egy részében egy luxus-utczának előteremtésére az előbbi kormány 25 millió forintot szánt, a 433 mérföldnyi területű „magyar Kánaán” vízmentessé tételére, illetőleg a vizek rendezésére és lecsapolására alig tett valamit; habár előtte tudva volt, mert annak idejében egy kormánybiztos küldött ki a helyszínre, hogy a Bánátot egy pár évi aszály után az árvizek annyira tönkretették, miszerint az azelőtt legjobb termőföld termő-erejét, úgyszólván zsirját elvesztette, és a vizek kiáradásától felelőmében a magyar birodalom legmunkásabb vidéki lakosainak erélye, kitartása és szorgalma hanyatlásra van kárhóztatva, és ezáltal annak eddigi vagyonossága és adófizetési képessége is veszendőbe megy. És mit tett a kormány a Bánát szellemi emelése tekintetében?

Más vidéken felállított gazdasági intézeteket, mint p. o. Keszthelyen, Kassán, Debreczenben, Kolosmonostoron, földmívelési iskolát Liptómezőgyében, vizezlerképezdet Budán, Balatonfűreden és Diószeghen, Bánátban azonban ezeknek sem híre, sem hamva.

Másutt felállított államgymnásiumokat, államreáltanodákat, állami tanárképezdeteket.

A Bánátban, az egyetlen temesvári államreáltanodát kivéve, azokból egyet sem léptetett életbe, sőt még csak egy községi tanítókat képező minta-intézetnek sem adott életet, pedig ennek a felekezeti tanítóképezdek ellenében üdvös és sikeres hatása kézzelfogható vívmány volna ezen polygott vidéken.

De nem folytatom tovább, hanem bevégzem jelen cikkemet azel, hogy a Deakpárt kebeléből legujjabban keletkezett jelenlegi kormány haladék nélkül, míg még nem késő, engedélyezze, illetőleg az országgyűlésen eszközölje ki engedélyezését a következőknek:

a) A bánati folyóvizek szabályozását vegye sürgősen kezébe alá, szabályozza azok lefolyását és mentse meg ezen országrészt az annak zsirját kiszívó kiöntésektől, az ezáltal felmerülő költségeket pedig vesse ki az illető birtokosokra és községekre, kik az ezirátokban kamataival együtt szivesen és köszönettel visszafizetendik.

b) Állítson föl Temesvártól egy állami tanár- és egy állami tanárnök-képezdet, vala-

TÁRCZA.

Hiúságok hiúsága.

Szomorán zúgott a vihar s keservesen rázogatá a száraz ágakat; itt-ott le is tört egy-egy rohadat darabot s messze hajtá a fekete ürben.

Fekete zivatar-fellegek boríták be a ragyogó holdat... Fagyos novemberi éj volt.

Messzire a kihalt téreken nem lehet hallani egyetlen labkópogást sem; csak a fák nyugteki fájdalommal s egy faőr kutyájának borzalmas vonítása hallatszott.

Pest X. utcájának egyik félreeső kocszmájában — E. t. közelében furcsa zaj támadt egyszerre; ordító férfihangok törtek elő; az úvegek csöndültek, pendültek s hatalmas ütéseket lehetne kivenni a zajban. Az emberi szenvedély dühkiáltásai még a vihar morgását is legyőzték.

Az üvegajtó föl pattant, a táblák összetörttek; hangosabban s mindinkább vadabul hallatszottak a hangok. Egy férfi lökdösték ki kacaj, láb rugozások s ülegek között a csapszékéből.

A kilökött tampa dörömböléssel bukott a sötány karfáihoz. Ott a sárba rogyott... Utána becsapódott ismét az ajtó... A szavak elhangzottak.

A szél ismét elkezdte élesen futtyenteni s gúnyosan rohogott el a fák között; a piros hold hidegen s részvélenül pillantott le az aljas durvaság áldozatára.

Néhány percig eszméletlenül feküdt a férfi, vérző homloka a fatüskőhöz volt tapadva. Ruháján bár rongyolt volt, mégis észre lehetett venni, hogy viselője jobb társaságokban is megfordult már, mint e ronda csapszék nyers egyénei között. — Halvány arcából keserű, kétségbeesést lehetne kiolvasni; szája szorosan összehúzva volt, hosszú fekete fürtjeit, melyek közé néhány ezüstszál is vegyült, az erős szél fölborzoló s egy oldalról másikkra dobálta.

Roppant kacaj hallatszott a csapszékéből. A szegény ember fölébredett, fölocsudott aláltságából.

A szegény ember magától is életre jő; nem kell neki orvos, nem kellene frutirungok, mint a gazdagoknak. S ez igen bölcsen van így! Könyes szemével merőn nézett maga

körött. Nem látott semmit, mert a könyek szakadatlanul folytak.

Ismét legördült egy... Végre ledörgölte kezével s vért látott.

Hangosan fölkiáltott a szegény ember... A fájdalom s borzadály fölkiáltása volt ez... Nevelés s sohaj is volt abban.

Hirtelen fel akart ugrani, de ereje megtagadta e szándékát. Bal lábára bukott, s az most egészen zsiabdtnak látszott.

Lassan s csak nagy megerőltetéssel emelkedhetett föl kissé, előhúzott egy rongyos, virágokkal kirakott zsebkendőt s beköté vele sebet.

Egyszerre, mintha valami észbe jutott volna, oldalazsába nyúlt s őrösen húzva vissza kezét így kiáltott föl: „Istenem! így hát mindent elvesztettem!” s ezzel letérdelt a sárba s elkezdett valamit sietve keresni.

Sokáig tapogatózott véres s piszkos kezével a sárban, néhányszor keservesen odaütökött a farkeszehez, visszarettent; de aztán újlag keresni kezdett. Végre meglelte, a mit keresett... Hangos örömben tört ki... Egy régi, összegyűrt, olvashatlan levél volt kezében.

Gyorsan tisztítani kezdé... Tántorgott közben... Végre kimerülten egy közeli kis dombra rogyott.

Órúten szoritá a darabka ivlapot szájaához, szívéhez; ismét szájaához. Nagy könyveszepek gördültek le a ábráztaján; fuldoklásszerű zokogással rebegé e szavakat: „Julia! kedves Juliám! Nem, te nem halsz meg; nem fogsz engem elhagyni!”

A vihar még vadabul, borzasztóbban dühöngött. A hold ismét elűnt... Beállott a teljes éj... Még a házak világi is kialudtak lassankint. A szegény embert lázas álom fogá el... Elméjében ábrándképek merültek föl.

II.

Midőn a korány pirja már előtűnni kezdett, a csöndet is oszlítani kezdék a bából jövők hangos léptei s fölkiáltásai.

Itt bérkocsik robognak; a bennülők vidoran beszélgetnek a lefolyt bárlól. Egyik dicsőri X. kisasszonynak gyönyörű hajkét; — másik megroja Y.-delnöknek föltűnő ruházatját.

Amott egy egész csapat fiatal ember lépdel mámorosan. Dicsér mindenkit a legutolsótól a legelsőig, mint a vidéki levelezők.

A bor a képzelmeket legnagyobb fokra korbácsolja. De hagyjuk el; sok időnkbe ke-

rülne, azokat mind ecsetelni akarván, kik most az utcán haza vagy nem haza felé tartanak. Mi csak azt a három ifjút vegyük szemügyre, kik ott az utca szögletén haladnak. Kedélyök oly rózsás, hogy még a folytonosan tartó vihart sem veszik figyelembe; hanem, mintha meleg kandalló mellett ülének, oly vigan éneklék Petur bán bordalánát e két versszakát:

„Gondold meg és igyál,
A világ örökre nem áll;
Eloszlik, mint a buborék,
S marad, miként a puszta lég!”
Igyál!

— Éljen! kiáltott a három hős, önelégülten megölelve egymást.

— Már az igaz; mai időben az embernek önmagának kell dicsérnie magát; mert különben a legszebb beszédekkel sem lehet lábra kapni. A multkor is elmegyek Kerteihez, — a könyvkiadóhoz — hogy vegye meg a novelláimat. Hát képzelték! az az átkozott teremte Istennek, azt sem tudta, hogy kihez van szerencséje. Nem ismerni Bicegei Bélát, a „Szászorszép” újdondászatát, .. a nagy novella író! Azóta után utfélen dicsérem magam, s úgy hiszem, így elérem célomat! szóla mosolygva egy szőke ifju, szemén szemüveggel.. Szakálla is serkendezett már; de szőkesége miatt, főleg ily korán reggel nem volt látható.

Beszédjét hangos: „Igazad van!” követé a nemes bajtársak részéről.

— Hanem én már ebben sokkal szerencsésebb vagyok! folytatóla komoly arccal Tengeri Emil, a másik novellista, s szeméi társára tapadtak. Az én beszélyeim már sajto alatt vannak „Unalmas órák” cím alatt. — No, de hiszen, az ügyesség! ügyesség! — mondá büszkén fejére mutatván.

— Remélem a daliás kinézésű szerzőnek nemes arczképét is leend szerencsénk bámulhatni a nagy munka élén? — vágott bele a harmadik, az a sovány, kit Malmi Náczinak hínak voltaképen; de azért a jó Isten tudná megmondani, hogy híjak. — A hány lapba ír, annyi álneve van... Magas ambíciói nemcsak egy nevet akarnak megörökíteni.

— Élég! — szóla Emil páthossal, melyet alkalmasint valamely operette hőstétl sajátított el... Ez unalmas! beszéljünk valami épületes dolgokról. Hallottátok-e a mi éjféli után történt? — Nem! kiáltott kíváncsi arccal Béla, az újdondász, s meredten nézett a barna fiatal

emberre. Szólj, kedves Emile! Most egy újdonság aranyat ér, ha jó csattanós?!

— A biz a! nagyon is csattanós! mosolyga Emil.

— Megöl a kíváncsiság!

— Hát nem tudod: B... comtesset X. ügyvéd táncz közben megcsókolta. Borzasztó scandelum!

— Ezt nem szabad kitenünk! — Ezer mennykő! majd adna az én szeges princi-pálistom. Nem tudod-e, hogy a mi lapunk az erény lapja. Ilyen dolgokat a „Szászorszép” hasábjain még megemlíteni sem szabad.

Azonnal kitöröl az az átkozott ember mindent. Gyakran olyan jó élczet mondok, hogy nekem is tetszik, és annak az embernek nem tetszik. Az újdondásznál nincs borzasztóbb állás... Már csak egyszer azt hozná be az én szerkesztőm, hogy nem minden előfizetőnknek beszélye jó! Ez üdvösebb volna! Ha nem jó, jóvá kell tenni, mondja a szentírás az emberekre, az én princi-pálistom pedig a szentírás után előfizetőnőink novelláira... Már csak aztán ő maga dolgozta át... Nem; ez is a szegény újdondász dolga... No, de nem is leszek már sokáig az.

— He! he! mondtam én, hogy legjobb a függetlenség!

— Igen, Emil azt tartja, mit a farkas: jobb soványan szabadon járni az erdőben, mint nyalogatni a tányért lánczon! szolt közbe Náci, az álneves.

— Ne élcelj, fiu! viszonzá Emil, — mert mindjárt elkezdtem szavalni „Sokrates”-edet.

— Hallga... Inkább nem viczelek.

— No, úgy legyen.

Igy beszélgettek ifjaink utca hosszát sok dologról. Még a halált is csak úgy enyelegve említék.

— Barátom! már oly komoly dolgokkal, mint a halál, nem jó tréfálni. Már én részemről respectálok ezt az urat! szóla komolyságos arccal a vékony Náci.

Ép midőn e szót mondá a nagyreményű ifju, értek a sötányhoz. Egyszerre valami fekvő holmban megbottlik s ingatag lábairól az utca kemény követére bukkott.

— Az ifjoncz rettenetesen megijedt s remegő hangon mondá:

— „Úr Isten! itt egy halott lekszik!”

(Folytatása következik.)

mint Lugoson román, Beeskereken pedig szerb tanítókat képző mintaképződéket.

c) Nagy-Kikindán, hol a Bach-korszak alatt egy virágzásnak indult állami realiskola létesített, de ez az alkotmányosság alatt megszüntetett, és most ezen 20 ezer lelket számláló szerb-német város alrealtanodával vagy alymnásiummal nem bír, állítson Kikinda város, illetőleg a kikindai kerület hozzájárulása mellett egy olynemű gazdasági intézetet, minő az alsó-ausztriai grossaui, vagy a morvaországi dubravitzai stb., vagy legalább egy, a kor színvonalán álló, a Liptómezőben felállított állami földmives-iskolához hasonló földmives-iskolát, melyben a tannyelv a szerb legyen.

Realtanodát azért nem proponálók, mert a szerb népből kevés adja magát a mesterségre vagy a kereskedésre.

A gazdaságot pedig, melyre a legnagyobb rész szorultva van, gyermekpályáiban hever, és ebben a szerb, mint minden nép, csak saját nyelvén való oktatás által képezhető ki, a fősúly értelmes, jó gazdák kiképzésére léven helyezendő.

Továbbá állítsanak Zombolyán vagy Nagy-Szt.-Miklóson és Krassómege keleti részében, mintegy a megye közepén és Szörény megye közelében, egy román földmívelési iskolát, és Resicán, az osztrák-magyar birodalom legnagyobb vasgyári helyiségében, egy német tannyelvű reáltanodát.

Vége Lippán vagy Karánsebesen egy erdészeti tanodát, minő az „Ausseei,” Verseczen vagy Fehértemplomban, a birodalom legnagyobb bortermesztő vidékén pedig egy németnyelvű borászati iskolát, minő a klosterneuburgi, budai, vagy legalább balaton-füredi vagy diószegi vinczellérképezdek, és Pancsován egy német-szerb kereskedelmi tanodát.

Ezen az állam által alapítandó intézetekben, a mennyiben tannyelvű a cél biztosabb és gyorsabb elérése tekintetéből nem a magyar nyelvet ajánlom, ez mint az állam hivatalos nyelve, rendes tantárgyként léven tanítandó.

Ha a magas kormány tehát ezeket habozás és minden utógondolat nélkül haladéktalanul életbe lépteti, pedig az érintett városok és megyék adozatalkészsége mellett valami nagy teher nélkül életbe léptethet, és különben is a Kerkapoly által Temesvárról Budára felszállított rendelt egy milliót meghaladó árvaegyenlet felelőseiből, a Temesvárotól az abszolút kormány által a bánati hatóságok és nép filléreiből felépített úgynevezett „Dicasterial-Gebäude” 600 ezer frtnyi tőkéje kamatjából, miután az épület jövedelmét a kincstár huzza, és a Bánát népsége által fizetett egyenes és nem egyenes adókból, minden megerősítés nélkül áldozhat ezen eddig mostohán kezelt országreszt anyagi és szellemi állapotának felvirágztatására évenként egy pár százezer forintot; és akkor a nemzetiségi törvény lekiismeretes megtartása és megtartása mellett legyen meggyőződve a kormány, hogy a Babesek és Miletesek, vagy nagy-németekre vágyók aknáit felfolbanthatja, és az e haza és törvényes kormányra iránti szeretetet és ragaszkodást Bánát valamennyi népeinél megteremtheti. — Faxit Deus!

Magyarország climája és koldusai.

Körülbelül 18—20 éve, hogy a magyarországi rendes időjárás kiszokkolt sarkából. Nem ismerünk rá a tavaszra; mikor telnek kellene lenni nyár van; nyáron bundában járunk, hó helyett eső esik, eső helyett szél fúj; sokszor még oly forróság köszönt be, hogy mindent agyonaszal, dögvézt terjeszt!

Kinek az időjárás rendkívüliségéből mutatóvány kell a krónika számára, ott van a múlt év, midőn május hó 28-án fagy volt; nyáron sirokkói forróság, 71 napig nem hogy eső, de harmat is alig volt; a szárazsági szelek romboló hatást gyakoroltak!

Mindezeknél van még egy alkalmatlanabb vendégünk, mely közel két évtized lefolyása alatt, majd minden késő tavasszal és kora ősszel meglátogat: a fagy.

Közel 20 éve, hogy a gazdaközönség minden tavasszal remegve fekszik le, mert nem tudja, hogy nem mint agról szakadt szegény ember ébred-e fel? A lázas állapot tart június hó elejéig, sőt volt már eset, tán 5—6 éve, midőn június hó elején is dér volt.

A gazda reménytelenül munkál, hasztalanul teszi a beruházásokat; a szorgalom, tudomány hiában küzdenek a sikerért, mert néhány óra tönkre teszi a legbiztosabb kombinációkat.

Az mégis nagy calamitás, hogy évről évre Magyarország összes termelése a véletlen kezében van, s mezőgazdaságunk egész léte krízis alatt áll. A mátol hónap nem a miénk, hanem az időjárás szeszélye.

Tehát kockán áll az állam léte, s a családok milliói, — mely egy a pusztulás és végveszéllyel.

Ismérjük az időjárás krónikájából, hogy a mi! felszáradban hasonlóképp fordultak elő fagyok, melyek kisebb-nagyobb mértékben károkat okoztak; hanem, hogy évről évre rendes látogató lett volna, ily óriási pusztításokat, földönfutáshoz hasonló rettegéseket kelte, — ilyen senki nem tud példát 1850. előt.

Midőn az alföldi aszály volt, vitakoztak a tudomány emberei, hogy a sok erdőirtás, Balaton, Tisza, berkek lecsapolása nem jóra viszi, ime az aszály tönkre tesz egy egész országreszt, voltak pro és contra. Megjött azután az esős év, midőn hónapokon át alig látták a napot, felhő és köd úszta be a láthatárt, ekkor kinevezték az irtás és lecsapolás elleneit.

Igy küzdek egymás ellen a külön iskolák tudósai, míg — úgy látszik — a természet

maga lesz a legjobb bírő, legyőzve, hogy a rendszeresen vitt irtás, fapazarlás, lecsapolások óta ügyszólván polgári jogot nyert nálunk a szeles, száraz, hideg idő, míg egy nedves, addig bizonyosan 5—6 száz évünk van.

Vannak volt berkek mentében magasabb helyeken fekvő szőlőhegyek, melyeknek öreg tulajdonosai azt állítják, — hogy nem volt eset szőlő- és gyümölcsfagyásra, míg a szőlőket környező berek fentállt; mióta pedig rét- és szántóföldde promoteálták, azóta le is fagy, s ha olykor megkíméli is a hideg, még sincs termésök!

Az 1866. évi fagy Somogy megyében aránylag legkisebb pusztításokat tett a zseliczi erdőségek közt fekvő határakban.

A Balaton vidéken ritkán vannak fagy által okozott károk, melyek mind arra mutatnak, hogy a természetben ok nélkül semmi sincs, s a hol a tudomány elvei nélkül rombolunk, ott az elemek magok állnak boszút az erőszakos civilizációért.

1850-től fogva egyre-másra növekedvén terheink, régből földjeink pedig ki léven zsarolva, oda fordultunk, hol pénzt lehetett ásni: irtottunk nyakra-főre, rétet törtünk, kanalizáltunk, a vad vidéket mulatóktertekké, buzatermő földde varázsoltuk, s annyira civilizáltuk a vidékeket, fényesítettük a kopásban a szántóvasat, s annyira forcsítottuk a pénzforrásokat, hogy félig már koldussá lettünk!...

Szigorú körülményeinktől indokolta volt a termőtalaj térségét bővíteni, — de nem hallgattunk a tudományra s erőszakot tettünk a természet törvényein!

Próháljátok elvenni Hollandiától tengerét; Amerikától ős erdeit, Stájernek helyeit, — majd meglásátok, hogy a clima mily alakulson meg át, s pusztítást tesz ember- és növényéletben egyformán!

Igy vagyunk mi!

Erdeink javát elpazaroltuk, tavaink, folyóink természetét s-sokkal korlátozták, s itt vannak a büntetések nyakunkon! Az 1863., 1866., 1873., 1874. nagyobb emlékü kiadásokban; a többi év is nyújt elég emlékeztetést.

Mi nagy bölcseséggel megcsináljuk a kalkulust, a pénzt is rendelkezhető állapotba helyezzük: hogy ebben az évben így gazdálkodunk; de elfeledjük, hogy az idő feleltünk az úr, s egy órájával ketté húzza minden számításunkat!

Szépen kivetjük a szántóföldekre, jövedelemre a minden kigondolható adót, s év végével kisló, hogy az adózók nem tudnak fizetni, mert ha nálunk a föld nem fizet, a gazda sem fizethet, a szántóföld léven minden örökségünk, a hová úgy a buzát, mint testünket teszük!

Tehát az állampénztár üresen marad; de mivel az államnak is élni kell, — ez pedig pénzből él, külföldről hozzuk be a drága pénzt, míg hitelünk lesz.

Elsapjuk egyik pénzügyministert a másik után, mert az ország koldus, pedig hát országos jó gazdaság és természet nélkül jó pénzügyminister nem lehet.

Üzünk világpolitikát; — a pártoskodásban elpazaroljuk a nemzet erejét; költünk egy rendezett államként, hol egy nyelv, egy vallás és testvér s szeretet van, míg nálunk egyik szomszéd nemzetiség a másikra rágyújtja a házat s fogvicsorgatva ölelik egymást!...

Mi restaurálunk, megyéket építünk, döntünk; az állam s egyház közti nagy kérdéseket lobogóra tűzzük; a megyéket bebaráncosozunk vasutakkal s mire nagy népek gondoljuk magunkat, azt vesszük észre, hogy koldusok vagyunk s a világpiacon egy nemzet nevére kiállított váltóra semmit sem adnak!...

Magyarországnak szántóföldje, földmívelése mindene, s a mily mértékben hűtlenek, gondatlanok, könnyelműek vagyunk ezek iránt, oly mértékben sujt bennünket a sors keze!

Az országgyűlés — a hol pedig sok jeles és nagy gazdák ül, — valjon örökös-e az erdőirtások felett, melynek községek, egyesek hanyathomlok neki estek!

Furcsa dolog! Tisza Kálmán, Gorove, gr. Lónyay és több gazdag földbirtokosok ezeket veszi odahaza gazdaságában, s annak dacára, hogy ott vannak a gyógyszerész körül, nem igyekeznek az országgyűlés által oly recipet kiállítani, — mely közzgazdasági nyomorúságos viszonyainkat rendbe hozná? Ha gátot nem is vetne, de legalább mérsékelné az időjárás excentricus és sértett törvényeit boszoló kihágásokat.

Irányi interpellál a külügyekért, s nem veszi észre, hogy ithon lába alatt ég a föld! A minisrelnökölt fogva az utolsó vargáig Magyarország mindenki a szántóföldhöz támaszkodik; a szerint örülünk vagy búsulunk, a mint a kalászok nőnek, — és szántóföldjeink mezőtermelésünk legmostohább gyermekei az országnak.

Mint az esti lepke, készakarva megyünk neki a lángnak, hogy összeégjünk!

A hol legszívesebben elkezdünk bűnhődni, ott kell kezdeni a javulást. Fajrás volt évtizedek alatt egyik legnagyobb foglalatosságunk; faultetésen kell kezdeni, s évtizedekig folytatni, hogy változást hozhassunk be éghajlatunkban.

Egy pár különben is nyomorúságban tengődő néptanító a felsőbb meghagyásra sem tehet csudákat 100 és 1000 négyzetmértől-deken.

Néhány ezer luxus- és időtöltésből tenyészett selyemhernyó kedvéért nem fognak szederfaerdőségek támadni.

Egyes erők elporladnak a legnagyobb erély mellett is, s a nagy cél egyedül úgy lesz elérhető, ha Magyarország kicsinyje-nagyja, uradalmai, úgy mint szegény gazdái, ügyvéd, pap, mérnök, orvos, telkes gazda, zsellér stb. egyformán hozzá látnak a munkához.

Az országgyűlés, s a kormánynak kell törvényhozással intézkedni, és pedig a legszigorúbb törvényekkel, hogy a magas növényzet mívelése azonnal kezdetét vegye az ország minden megyéjében, minden pontján, aránylag a helyi szükséghez képest.

Természetes, mint már fentebb is említettük, hogy a vihar, a Kárpátok felől első kézből kapott hideg szeleket, — melyek többnyire leperzselik a növényvilágot s rendszeresen május hóra berukkolnak — be nem tilthatjuk, de a tudomány és ész hatalmával erejüket megtörhetjük, az elvadult extravagans klimatikai viszonyokat szelidíthetjük.

Mire való a tudomány és ész hatalma, ha arra nem, hogy velők uralkodjunk az elemek felett a lehetőségig?!

Minden tavasszal reszketünk; az istenfélők tele imádkoznak, a sok kár által phlegmájából kihozott koldussereg agyon káromolja a levegőt, — de ebből nem nőnek az erdők s még egy fa sem terem!

A sok törvényjavaslatot gőzerővel gyártják, de van-e bennök említés csak egy szál fáról?

Vagy a sok képviselő nem látja a szál-fától az erdőt?!

HIRHARANG.

* **Mindenki saját ajtaja előtt sepergesen.** Az „Alföld” című vidéki lap e napokban egy cikket közölt, ez alatt a cím alatt, hogy „A torontáliai hazafisága.” A fennebbi írott cikkben nekünk megy azért, mert a kikinda-pancsovai vasut mielőbbi kiépítését kérelmeztük a minisrelnökönl. E merénylünkért reánk fog minden nemtelenséget, — a többi közt még azt is: „hogy a küldöttséget az államvasut-társaság harangirosta össze, és hogy saját költségén szállította a fővárosba, ügyében kérelmezendő stb.” — E nemtelen vádat mi egyszerűen visszautasítjuk, s nem is tartottuk volna érdemesnek erre reflectálni, ha a hazafiságra nézve nem volna némi elmondani valónk. Az „Alföld” „i-a” jegyű cikk írója talán csak azt tartja hazafinak, a ki az „arad-orsovai” vasuti vonalat kérelmezi, s ki elég vakmerő, más vasuti vonalat is kérelmezni, az nem magyar, az az országnak csak terhére van. Valjon mivel járul Arad megye a közterhek viseléséhez, hogy úgy másoknak lapjával lezékelt akar tartani. Vagy nem szabad létezni más érdeknek, csak annak, a mit a jó „Alföld” pártol. Édes colléga! ne avassa magát a mi dolgainkba már csak azért sem, hogy azt ne kelljen kimondanunk, hogy a fizetetlen prókatornak mi a fizetése. Azért lesz Torontálnak vasutja, ha az „Alföld” (a) jegyű cikkkezője megcsörlik is bele. A mi végre azt a kérdést illeti, hogy haragunkban melyik párthoz fogunk átsapni, arra csak azt feleljük, hogy ahhoz a párthoz, a mely a hazának jót akar! Kérjük még egyszer t. colléga, ne törődjék a mi házi ügyeinkkel; lássa, mi annak örülünk, ha Aradnak 27 vasutja lesz, csak aztán bírja is kérelmét kellőleg indokolni.

* **Elutasítás.** Köztisztelőben álló polgár-nagyunk, ki hosszas betegségéből e napokban üdült fel, fürdő használatát véget, 6 heti szabadsággal elutasított. Kívánjuk, hogy mielőbb a legjobb egészségben érkezze vissza körünkbe.

* **Megeyi körrendeletek.** Megyénk t. erélyes alispánja a megyei szolgabírákhoz egy körrendeletet bocsátott, a melyben meghagyja, hogy a megyei csendőregények általok csakis hivatalos ügybeni eljárásra használtsanak. — Ez igen helyes intézkedés volt, miután tudjuk, hogy voltak egyének, kik a csendőregényeket házi szolgálatra is alkalmazták, s ez által a hivatalos eljárásokban gátolva voltak. Ugyanez alkalommal a határvidéki szolgabírákhoz szintén menesztetett egy körrendelet a marhalevelek tárgyában, ugyanis a közrendelethez tudára adatik a szolgabíráknak, hogy a határvidékekben az egyöntetű eljárás tekintetéből a megyei marhalevelek használtsanak. Ez által sok csalásnak fog eleje vétetni.

* **Hivatal betöltés.** Mint halljuk, többen polgártársaink közül a városnál üresedésben lévő főkönyvvivői állásra Franz József urat akarják kandidáltatni. — Nem rossz választás, mert az illető úr képzett egyéniség, ki minden esetre e hivalt is becsülettel tudná betölteni. Mi szivesen pártolni fogjuk jelöltségét.

* **Kerti mulatság.** A helybeli casino termében rendezett kis estély kitűnően sikerült, szebbnél szebb urnők és urhölgyekből állott a koszorú. A vigalom viradtig a legnagyobb tüzzel folyt, pedig a mostani meleg nem épen kellemesen elviselhető valami. — Szeretett főispánunk Ó Méltóság és alispánunk t. családjaikkal a vigalom végéig körünkben maradtak.

* **Helyre van ütve a hiba.** Aradi szingazgató úr sietett segíteni a zenekar hiányán; most már az operettek előadása bárkit kielégíthet. — Innen színtársulatával a nyári idényre B.-Füredre megy.

* **Jótekyon eső.** E héten már kétszer kapott vidékünk a jótekyon esőből. — Képzelné lehet, hogy mennyi becse van gazdánk előtt egy ily váratlanul jött esőnek.

* **Főúri keresztelők.** Ellemében báró Piret-Orczy Leona báróné e napokban egy figyermekkel örvendeztette meg családját. Az újszülött a keresztelésben Gyula nevet kapott. A keresztapai tisztet gróf Csekonics Endre viselte.

* **Választási mozgalmak.** A szerb congressusi választások ügyében a mozgalmak megindultak. Minden párt a maga jelöltét szeretné keresztül vinni. Azt igen természetesen találjuk.

* **Mulatság a zöldből.** A helybeli kereskedelmi ifúság által a „beteg ápoló egyelet”

javára rendezett Junialis a borongós idő dacára igen szépszámu és fényes közönségnek örvendett. — De nem így volt esteli 6 óra felé megírva a sors könyvében, ugyanis erős dörgés és villámlás közepette oly zápor fogta el egyszerre a mulató közönséget, a minőt még az idén nem láttunk. — Volt szaladás, sikítás, szóval páni félelem az erdei nagy fak alatt, valahányszor egyet villámolt és dörgött!

Igen természetes, hogy a női és férfi közönség egyaránt facsáró víz lett. A tánczosnók könnyű öltözéküket lehetetlen volt felismerni, nyakig atázza és összesározva kerestek menedéket a fak és az asztlak alatt. Valóságos Jerusalemi pusztulását látta az ott lévő, s ha a vendéglős és czukrász, kiknek az eső minden szép reményeiket megsemmisítette, fennhangon nem panaszkodtak volna, bizony magunk is arra a gondolatra jövünk, hogy Neobe bosszuló leányai harcrot akarnak folytatni ellenünk; de látva a sok süteményt és elázott libacombot... álltunk, hogy még sincs oltly veszedelem, — a mint azt Mitrus bátyánk gondolá, ki, dicséretére legyen mondva, a legnagyobb zápor közepette is folytonosan a nőkről gondoskodott, s igyekezett őket szárazra segíteni. Igen természetes, hogy mindjárt igyekezete hajótörést szenvedett. Megáztunk a beteg ápoló egyelet javára? —

* **Erdekes orvosi mütét.** Az orvosi tudomány a korral csakugyan halad; ugyanis a fővárosban egy 12 éves kis leánynak hosszas betegség, s ennek következtében a csekély táplálkozás folytán vére annyira megfogyott, hogy végegyengülésből néhány nap múlva a halálnak bizonyos áldozata leendett. Ez állapotából őt föllírissiteni gyógy- és tápszerekkel már nem lehetett, mert ezeket meggyengült testszervezete elemészteni nem bírta. Nem maradt tehát megmentésére egyéb mód hátra, mint ereibe tiszta eleven vért kivülről beomlesztetni. Miután tudományos elemzés szerint átömlesztésre legalkalmasabb a bárányvér, e kis leányka ereibe is egy bárányka vérért vezették át. A mütét, mely Magyarországon eddig az első eset, s melyet tr. Lumitzer Sándor kórházi buzgó főorvos, tr. Farkas László ügyes segédletével végzett, kitűnően sikerült; a leányka néhány óra alatt észrevehetőleg jobban lett, a bárányka pedig tovább él, nem tudva, hogy az ő véréből egy emberi életet merítettek.

* **Ertekezlet a belügyminisrelerrel.** A délmagyarországi képviselőknök a törvényhatóságok területi kikerekítése tárgyában a belügyminisreter elnökölete alatt tartott értekezlete elejté — a jelenlegi felosztás meghagyásával — a tervezett Keve és Horom megyék alakításának eszméjét, úgy azonban, hogy a jelenlegi Szörény megye Krassómegebe olvasztassék be, ellenben Krassómegeyétől a határvidék polgárosítása folytán hozzászátolt fehértemplomi járás elvételén, Temesmegehez csatoltassék. — Ez értekezlet municipális joggal felruházott városi törvényhatóságok gyanánt fenntartandónak véli Temesvárt, Verseczet és Pancsovát, másodrendű városokká alakítandónak Karánsebest és Fehértemplomot. Jelen voltak az értekezleten: br. Liphay Béla, Dániel Pál és Ernő, Joanovics, Bésán, Huszár, Szeniczey, Kondorossy, Tormássy és Popescu képviselők, s Ormós temesmegeyi s Hertelendy toronlái főispánok.

* **A Vasárnapi Ujság.** A „Vasárnapi Ujság” június 14-diki száma következő tartalommal jelent meg: Walt Witman, a demokracia költője (arczképpel és mutatóványokkal Walt Witman költeményeiből). — A margitszigeti hid és a felső Dunapart szabályozásának terve (képpel). — A magyar kir. koronaörök (képpel). — A Vezuvra tervezett vaspálya (képpel). — Temetők és temetés Párisban. — Utazás a tenger alatt (Regény, képekkel illusztrálva). — Mindennek megvan a maga haszna. (Sámi Lajostól). — A víz dalnokai. (B. Büttner Linától). — A hétről. (Tárca). — Irodalom és művészet. — Közintézetek. — Egyház és iskola. — Mi újság? — Halálozások. — Egyveleg. — Sakkrovat. — Szerkesztői mondani-valók. — A „Vasárnapi Ujság”, april-júniusi évnegyedi folyamából, melyben az „Utazás a tenger alatt” című, képekkel illusztrált regény közlése megkezdett, még néhány teljes számú példány kapható; előfizetési ár évnegyedre 2 forint; félvegre (april—szeptember) 4 forint.

* **Temessünk-e vagy égenszünk?** A hullák elégetésének themája nagyba foglalkoztatja Europa nemzetgazdái (?) kik a költséges temetkezési kiadásoktól akarják megóvni a közönséget. Bécsben e célból egyet működtik, s már hulla-égető készletük is van, melylyel kísérlet történt e hó 3-án, s kitűnt, hogy a készlet két mázsa állat-hullát másfél óra alatt fehér hamuvá égetett, minden szag s kellemetlen zaj nélkül, s az egész hozzávaló 1 porrosz tallérba jött. Maholnap kedveseink holt testét néhány marok hámu alakjában fogjuk — nem a földben, hanem szobákban őrizni, — ha divatba jön a hulla-égetés.

* **Macskáért is lehet pórt indítani.** Törvénykezési nyomorúságaink illusztrációja következő esetet mond el a „Törv.-Csarnok”: Steiner S. tavál júniusban pórt indított meg egy özvegy asszony ellen a gyöngyösi járásbírósság előtt egy macska kiadatása, esetleg 50 frtnyi (?) becsértékének megtérítése iránt. A járásbírósság a macskás pórlékedőt elutasította, tekintve, hogy a macska még csak ezután volt egervadászatra tanítandó s mint e minőségű gyöngyök, értéket még nem képviselt a — szakértők tanúsága szerint. A macskatulajdonos fölebbezett. A semmitőszék elvetette semmiségi panaszát. A kir. tábla pedig a világra szóló ügyben úgy ítél, hogy az özvegy a macskát in natura visszaszolgáltassa és fizesse a 12 frtnyi perköltségeket; de a felperes 50 frt iránti kérelmét elutasította. Most

25*

pedig alperes övezte felebbezett, állítva, hogy felperes macskáját sohasem látta, azért nem fogadhatta el a főséket a macska ugyanazonos- ságára íránt, mely — meglehet — a lótblól el- illant. A legfőbb ítélőszék (risum teneatis!) végre a perköltségek megszüntetésével az első bíróság ítéletét hagyta helyben, azon megha- gyással azonban, hogy perlekedők viseljék ügyvédek díjazásának s a felebbezési díjak terhére. Tehát ide vezet a nép perlekedési visz- kelete s jelen törvénykezési rendünk gyarlósága.

*** Érdekes statisztika.** A katolikus fő- papok létszáma f. évi január 1-én következőké- pé volt összeállítva: Van 54 bíbornok, 12 mind- kétszertartású pátriarcha, 743 latin szertartású érsek és püspök, 52 keleti szertartású érsek és püspök, 246 érsek és püspök in partibus infidelium, 32 pátriarcha, érsek, püspök és apát cím nélkül. Összesen 1109.

*** Sebesen haladunk.** „Női szavazatjog társasága” cím alatt Amerikában egy női clubb áll fenn, melyben nemrég egy nő így szómonkolt: „Ne pazaroljuk többé jótéteményein- ket a férfiakra, ne menjünk társaságukba, s ne táncoljunk velük.” Társadalmi forradalom legyen jelszavunk! s e forradalmat a tűzhelyen kell kezdeni. — Nem kell ápolni a csecse- mőket; nem kell gombot varni a férfi ingére; nem kell a szobát, a butort rendben tartani; tönkre kell tenni a háztartást; majd akkor a férfiak belátják, hogy kényelmük a mi kezünk- ben van, s megadandják nekünk a szavazati jogot. Ha a könyörgés nem használt, fordul- junk erőszakhoz, s mai naptól fogva mindenki ostromállapotba helyezze háztartását. — Oh mily boldog élet lesz akkor!

*** A szerelem sötét verem.** Nagy-Kö- rösről írják, hogy ott két lakatoslegény egy leányt szeretett, de a lány szíve hajlama csak az egyik felé hajlott. Ez a mellőzöttet fölín- gerlé, s elhatározta, hogy megbosszulja magát. A napokban vetélytársával fölkereste a leányt, a mint együtt voltak, az elkeseredett szerelem revolvert rántott elő, s rálőtt társára, kinek a golyó bal karját fúrta át, a második lövést a lányra irányzta, s jobb combját sebze meg, végre a harmadik golyót a maga fejének irányzta, s rögtön halva összerogyott.

*** A hőségben igen jók a hűvös szobák.** Az angol parlamentben a tagok sok- kal szorgalmasabbak, mint mi nálunk. Ugyan mi lehet ennek az oka? Egy újságíró kitalálta e jelenségnek fölöttébb egyszerű nyitját. Ott van ugyanis a dolg magyarzata, hogy az angol parlament épületének tanácssterme nyáron át a leghűvösebb hely egész Londonban. Ezt a nyáron át irigylendő minőséget pedig egy kitűnő ventilációs készülék szerzi meg az épületnek. Egy gép végzi a munkát teljes csendben, egy gép, mely minden perczen 400 köbméternyi hűs levegőt képes a tanács- közösi terembe szoritani. Az angol honatyák ebből a tisztított és hűsített levegőből élnék és merítik a munkakedvet, mely a mi Sándor- utcai palotánkban annyira fogyatékán van.

*** Ennek sem volt sok dolga.** Egy ember, a kinek nagyon sok ideje volt, kiszá- mitotta, hogy a bódenti föllete 8 és fel négy- százötvenérföld, azaz 5682 millió négy- százöt- lés. A föld egész kerékességén van 1430 millió ember, egy négy- százötvenérföldnyi terület számítva, tehát az egész emberiség elférne a bódenti föl- felületén, föltéve, hogy ez oly erősen befagyna, miszerint e roppant súlyt elbírná. Azt is kiszámít- totta továbbá, hogy ha ez az 1430 millió ember egyszerre mind leszakadna az említett tóba, annak víztükre csak egy fél lábbal emelkednék.

Magyar színház Nagy-Beeskereken.

Junius 10-én adták Ahonyi Lajosnak regényéből színe alkalmazzott darabját: „A betyár kendőjéről”. Ez volt a legelsőszínház színi előadások egyike, melyeket Aradi társaságától eddig láttunk Zoltánné — a csárdás lányának szerepében — kedves játékaival és eszesen énekelte népdalaival még magasra fokozta a közönségnek már előbb megnyert tetszését; Priellené pedig — mint a szerelmes betyár szerencsésen felesége — tragikus mozzanatokban gazdag szerepét bensőséggel s átgondoltan játszotta s mind szavala, mind arczjáték tekintetében nem közepeszerű színésznőként mutatta be magát. Kiemelkedett még a többiek közül Prielle — mint Bardi.

Junius 11-én a Toldy István vigjátéka: „A jó hazafiak” került színe. E mű, mely sokoldalú szer- zőjét színművészre is felavatta, különös, mondhatni pa- rodisztikus vonatkozásban áll a kikinda—pancsovai vasút tárgyában a fővárosban járt küldöttségünk viselt dol- gaival; azért nem egy azt hitte, hogy a szereplők rö- g-tönzéseket engedtek meg maguknak, a melyek aztán esotános voltuknál fogva a közönségnél zajos tapsokra találtak. Pedig az előadás meglehetősen vonatott volt, a mnek a szereppel való kirkódés volt az oka. Csak Aradinét és a naiv szerepét jól beillő Ujfalusi Gi- zellát emelhetjük ki a játszóknál.

Junius 12-én: „Trapezunti hercegnő”, ope- rette, a melyre sikerült a város zenéértől törhető zenekart egybeállítani, úgy hogy az legalább nem za- varta a szereplőket éneklésben. Mindszenti Kornélia — Raphael, a herceg fia szerepében — meglepő maszk- jával, kitaró, fordulattal teljes és a szerep- és dal- lamrészek tökéletes átértését tanúsító játékaival s éne- kével osztatlan elismerésünket vívta ki, mely ismerést a közönség színi nem akará tapsokban nyilvánított.

A nőszereplők között még kitűnt Zoltánné (Za- netta), ki igen szépen énekelte kiváltké a szerelmi kettősöket Mindszenti Kornéliával. A férfiak között: Berczy, a kit gymasztiikai mutatványait is megta- p-soltak és Szombathy, ki — mint Sparadax, a herceg nevelőjének személyesítője — komikus szerepét ugyan- csak kiaknáta.

Junius 13-án: „Szép Heléna”, operette. Ismét Mindszenti Kornélia a czimszerepben volt az, a ki a reá nézve farszító, de a közönségnek mindvégig tetsző dal- lamokat pusztíthatatlan hangjának egész kellemével adta elő és a legnagyobb könnyedséggel szokkent át az Of- fenbach-i zene szeszélyes futamain. Mellette szintén ki- tűnően megálta helyét Berczy (Páris), kik még azért is kiemelendők, hogy a kik felvonás álmjelenetét oly decence-szel adták elő, hogy még a falusi libácskának sem volt oka pirulni.

Junius 14-én: „Czigány”, Szigligeti népszin- műve. Ketten váltak ki ez előadásnak, különben — kivált a dalos jelenetekben — szagatott folyamából: Priellené, a ki Rózsit, a cigány lányt játszva, érzel- mes, szívből jövő s szíveshő szóvalataért, valamint a második szakasz leánykérő jelenetében — mint örült — játékaért tapsokban és éljenekben részesült. Jakob is, mint Zsiga cigány irt derekasnak megfelelt a darab ezen, kitűnő humorral irt szerepének. A többiek többé- kevésbé álltak meg helyüket.

Junius 15-én: „Kun László”, Dobsa tragédiája. Balla (a czimszerepben) jól ábrázolta a szenvedélye s hivatása közti habozó és elbukó gyenge királyt, Aradiné a szerelmével hősét bilinesekben tartó Eduát, Prielle a nemes Myzét, Ujfalusi Gizella a király tériítő szelle- méit, Aydat, Jakob a heves Turult. Csak imitt — amott ritt ki a szerepeknek kelletlenül kevésbé való tudása, mit egyébiránt a szereplők sürű alkalmazottságának tudhatni be.

Junius 16-án: „Dunanan apó és fia utazása”, operette, mely a milyen jó kassadarab volt egykor, ép oly keveset vonzott most. Pedig a szereplők egytől- egyig megtették a magukét. Mindszenti Kornélia — mint rendesen — bravúrral vágta ki a trillákat és főleg a második felvonásban sürű tapsokat aratott.

TÖRVÉNYTEREM.

1874-ik évi júniushó 17-én a nagy-becs- kereké e. f. kir. törvényszéknél tartott nyilvános ülésében következő polg. perek előadattak:

Előadó: Dr. DUKA LÁSZLÓ kir. törvészéki bíró. 186. sz. 1873. — Palánky Juliannának, öz. Dudás Josefa elleni örökösödési pere. 1959. sz. 1873. — Vorgits Szokának, Vorgits Tyira és társai ellen örökösödési pere. 2333. sz. 1873. — Lafleur-Desan Margit és társainak Desan Antal holtanyilvántása iránti pere. 2335. sz. 1873. — Wodjaner Fülöp és Albertnek, Tri- funatz Pál ellen 945 ft. és jár. iránti pere. 3329. sz. 1873. — Petrovits Dragutinnek, néhai Ban- csak István hagyatéka elleni tulajdon- és birtok pere.

Junius 20-án fognak előadati: Előadó Dr. DUKA LÁSZLÓ kir. törvészéki bíró. 2900. sz. 1873. — Spariosz-Paunesku Annának, Spariosz Milutin és társai ellen szerződés érvénytelení- tése iránti pere. 3329. sz. 1873. — Petrovits Dragutinnek, néhai Ban- csak István hagyatéka ellen tulajdon és birtok iránti pere. 4113. szám. 1873. — Petrovits Dragutinnek, Mattano- vits Thoma ellen tulajdon és birtok iránti pere. 5065. sz. 1873. — Dujakovits Katalinnak, Dujakovits Janos elleni tulajdon és birtok iránti pere. 141. sz. 1874. — Wujatov Rózsának, Wujatov Ilia el- leni birtok pere. 1639. sz. 1874. — Özvegy Deutch, szül. Scharl Mal- vinnak, Deutsch Jakob hagyatéka ellen 9280 ft. és jár. iránti pere.

Közgazdaság.

Kivonat a varsói consul 1873. február 26-án kelt jelentéséből.

Közlő a torontálmezei gazdasági egyesület jegyzője. (Folytatás.)

Minden egyes kormánykerület térnagságához és népességéhez arányosítva termelés tekintetében első helyen állott akkoriban Augusztover kerület, második helyen Varsó, harmadikon Lublin, negyediken Plock és az utolsó helyen Radom. Ezt bizonyítják egyszersmint az 1857-ben működésben volt paraszt-szövősékekről és gyártmányaikról szóló kimutatások. Ilyen szövősékek volt 143,812, mely 7,156,963 arschin-vászonot készített saját használatra, és 1,459,858 arschin eladásra, tehát összesen 8,616,821 arschin.

Miké fejlődött a vászon-ipar a szomszéd Morva- országból és Szilézsiából jött első takácsok letelepülte óta, azt következő adatok mutatják. Ezek szerint a terme- lés az országban készített vászomból és egyéb kelmék- ből volt:

1829-ben, midőn a posztóképzés is legmagasabb fokon állott, 2,791,634 arschin, 1832-ben a termelés felével csökkent és pedig ugyanazon okokból, a melyek a posztóképzésre is hátrányos befolyással voltak; a esőkkenés volt 1,282,903 1834-ben, mely évben a zy- rardowi gyár már működött, az emelkedés 1,876,981, 1834-től bezárólag 1845-ig, vagyis 12 évi időköz alatt emelkedett 25,000,570 arschinra vagy átlag évenként 3,843,110 arschinnal.

1845. és 1857-ben a lenipar állapota a következő:

	1845-ben	1857-ben
Jelentékenyebb gyár volt	2	2
Kisebb gyár és egyes szö- vősékek	3978	4564
Tehát 586-al több paraszt szövősékek	139,756	143,812
Tehát 4056-al több elő- állított fonál	15,254	48,934 arschin.
Tehát 33,678-al több vá- szon, asztalkendő, törül- köző, drillich stb.	234,972	4,047,154
Tehát 1,669,182-vel több parasztvászon	10,675,152	8,058,331
Tehát 2,616,821-el több.		

A termelés összértéke 1845-ben 500,000 rubelre becsültetett, 1857-ben pedig 900,000 rubelre vagyis 400,000 rubelrel többre.

A felsoroltakból kitűnik, hogy a vászonipar fejlő- désében ugyan hanyatlás nem mutatkozott, de csak las- san haladt előre.

Az utolsó statisztikai adatok szerint Varsó kor- mánykerületben 1870-ben két jelentékenyebb és két kisebb vászongyár, 17 szövőműhely és egy gőz-fonó- műhely volt.

Ha már most egybevetjük a fent elősorolt statisztikai adatokat az ország szükségletével, kitűnik, hogy a szövés iparának jelen kiterjedése az ország lakosai- nak szükségletét még nem fedezi; ha ugyanis fejenként 10 arschin számítunk, az összes szükséglet 50 millió arschin. Feltéve, hogy a falusi lakosság szükségletét saját terményével elégíti ki, mintegy 20 millió maradna még fedezendő. Miután pedig az előállított vászonkel- mék, vitorlás vászon és parasztvászon összes évi kész- lete 4 millió arschin túl nem halad, ezen mennyiség alig fedezheti az ország szükségletének csak 1/5-ét is; tehát még 8 millió arschin hiányzik, és ez összeg, ha az arschin átlag 25 kopekkal számítjuk, 2 millió ru- belt képvisel.

Ezen körülmény nem kerülte ki a vállalkozók figyelmét, és több oldalról máris mutatkoznak törek- vések a lenipar előmozdítására.

Az yzardowi telep e tekintetben a legjobb bizo- nyítékot nyújtja. Hírlik, hogy külföldi tőkebirtokosok- ból álló társulat Sochaczew környékén nagyszzerű vá- szongyárt szándékozik építeni.

Ennek az lehet következménye, hogy az ország- ban a len- és kender-mivelésre nagyobb figyelem fog fordíttatni.

Az ország számos vidékein oly szép len terem, hogy még Szászország és Szilézia, sőt még Flandria sem képes jobbat felmutatni. Ezen iparág fejlődésének Lengyelországban csak a munkaerő hiánya állhatna ut- jában, mely hiány azonban erős akarat és rendezett gazdálkodás által szintén legyőzhető.

A len- és kender-ipar Oroszországban.

Oroszországban len és kender oly vidékeken ter- meltetik, melyek éghajlatai és egyéb talajviszonyok tek- intetében épen nem tartoznak a kedvezők közé. Az északi kormánykerületekben, hol ezen növények egész biztonsággal teremnének, mivelésük igen korlatolt. A len mivelésének jelentősége annál fontosabb, mert a len nemcsak mint szövőanyag, hanem mint mag is értékes, és mert nemcsak mint fonanyag, hanem mint mag is Oroszország legkeresettebb kivitelű cikkei közé tarto- zik, és mert végre a lenmag lenolaj alakjában mint tápszer nagy elterjedésnek örvend az országban.

Len többnyire Wologda, Wiatka, Kostroma, Ja- rosław és Wladimir éjszakkeleti kormánykerületekben termeltetik és az ország azon nyugati részében, mely Finnland, Curland, Pskow kormánykerületeket és Wi- tebsk, Wilno, Grodno, Minsk, Mochilew, Smolensk, Twer és Nowogrod egy részét foglalja magában.

Kender ellenben termeltetik a belső kormányke- rületekben, névszerint Orlow és Kurskben, valamint a Czernigowi, Smolenski, Kalugai, Tulai és más kor- mánykerületekben.

Az északkeleti lenkerületben a len nagyobb részt a belkereskedelmnek és a helyi gyártásnak szolgál, a megmaradt részlet pedig a fehér és a balti tenger ki- kötőibe szállítatik. A belforgalom a vásárolt pon- tosul össze, újabb idő óta mindazáltal igyűzők által is közvetítetik, kik az árut közvetlenül az előállító- veszik. Wologda kormánykerületből a bevásárolt áru az északi Dzwina-n Archangelsk-be megy.

Az északi lenkerület helyiségeiből összesen 1 1/2 millió pud len és csepi, és mintegy 1 millió pud len- mag adatik el, összesen 4 millió rubel értékben.

(Folytatása következik.)

Szerkesztői nyiltposta.

P. S.—nak Nagy-Bányán. A kérdéses ügyben még nem lehetett intézkedni. Vetésed igen szép. Többet le- vélben.

H I R D E T É S E K.

5260. szám ex 1874. (3¹)

Árlejtési hirdetmény.

Torontálmeze részéről közhírré tétetik, hogy a megye számára f. 1874. évre szükségelt tűzifa u. m. 135 öl gyer- tyán- vagy cserfa átengedése tekintetében f. é. július 6-án reggeli 9 órakor a megye székház nagy termében nyilván- os árlejtés fog tartatni, melyre a vállalkozni kívánók 10% bánatpénzzel ellátva azon megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az írásbeli ajánlatuk bánatpénzzel ellátva az árlejtés megkezdése előtt az alispáni hivatalnál nyújtandók be, s az árlejtés befejeztével nyitvatnak ki, későbbben benyújtott ilyen ajánlatok nem fognak figyelembe vétetni.

Az árlejtési feltételek a szokott hivatalos órákban a megyei számvévei hivatalnál betekintheők.

Kelt N.-Beeskereken, 1874. évi június 15-én.

Torontálmeze alispáni hivatala.

2212. sz. Hirdetmény. (4¹)

A titéli volt zászlóalj területén létező mosorini 350 hold nevelés alapítványi rétföldnek 1874. évi október 1-től három évre, év- és holdankénti 10 ft. kikiáltási ár mellett leendő bérbeadása végett közhírré tétetik, hogy folyó évi június 30-án reggeli 9 órakor Kulán a számtartósági irodában szóbeli és ajánlati tárgyalás fog tartatni, melyre 10% bánatpénzzel ellátott vállalkozók meghivatnak.

Ugyanoly bánatpénzzel ellátott írásbeli ajánlatok Ku- lán a m. kir. jószágigazgatóságnál beadandók, a hol az árverési feltételek is betekintheők.

Kula, 1874. évi június 12-én.

A m. kir. jószágigazgatóság.

1397. sz. Pályázat. (2¹)

Torontálmeze t.-kanizsai szolgabírói kerülethez tar- tozó Jázova-Hodits községben a község jegyzői állomás

Felelős szerkesztő: Balás Frigyes.

üresedésbe jövéen, ennek választás utján leendő betöltésére a pályázat ezennel nyitlatik.

Ezen állomással a következő javadalmak vannak egy- bekötve és pedig:

- 1-szor. 600 forintnyi évi fizetés.
- 2-szor. Szabad lakás.
- 3-szor. Két kertnek adómentes haszonvévezete.
- 4-szor. 30 forintnyi utitálatány az ujonczozási költ- ségeket ide nem értve.

Ezeket kívül tartozik a község a jegyzőnek szüksé- ges tűzrevalót és takarmányt díjmentesen befuvarozni.

Minélfogva a pályázni szándékozók felhivatnak, mi- szerint az 1871. évi XVIII. t. cz. 74. és 75. §§-ok érte- lésében kellően felszerelt folyamodvényaikat a választás előtt hozzám nyujtsák be.

Kelt T.-Kanizsán, 1874. évi június 2-án.

Tabakovits János, szolgabíró.

2256. sz. 1874. Pályázat. (3¹)

Alólirott szolgabíró részéről ezennel közhírré tétetik, hogy torontálmezei antalfalvi kerülethez tartozó Járkö- vác községben üresedésbe jött jegyzői állomás, mellyel 400 ft. kézpénz, 3 öl tűzifa, 1 fl. nagyobb, 50 kr. kisebb folyamodványok, 1 ft. végrendelet, 2 ft. szerződés, 10 kr. marhalevel, és szabad lakás vagy 5 ft. havi lakbér van összekötve, pályázat utján töltendő be.

Ezen állomásnak választás utjáni betöltése, a hely- színén f. é. július 14-ik napjának délelőtti 9 órája tü- zetik ki határidőül.

Minélfogva a pályázni szándékozók felhivatnak, hogy az 1871. évi XVIII. t. cz. 74. §. értelmében kellőleg fel- szerelt folyamodvényaikat a választást megelőző napig hozzám nyujtsák be.

A német és szerb nyelvbeni jártasság írásban is megkivántatik, de azonban azok, kik a magyar nyelvet is bírják, előnyt nyernek.

Kelt Antalfalván, 1874. évi június 5-én.

Sztojánovits Vazul, szolgabíró.

2256. sz. 1874. Pályázat. (3¹)

Alólirott szolgabíró részéről ezennel közhírré tétetik, hogy torontálmezei antalfalvi kerülethez tartozó Uzdin községben üresedésbe jött jegyzői állomás, mellyel 600 ft. kézpénz, 5 öl tűzifa és szabad lakás van össze- kötve, pályázat utján töltendő be.

Ezen állomásnak választás utjáni betöltése, a hely- színén f. é. július 16-án délelőtti 9 órája tüzetik ki ha- táridőül.

Minélfogva a pályázni szándékozók felhivatnak, hogy az 1871. évi XVIII. t. cz. 74. §. értelmében kellőleg fel- szerelt folyamodvényaikat a választást megelőző napig hoz- zám nyujtsák be.

A német és oláh nyelvbeni jártasság írásban is meg- kivántatik, de azonban azok, kik a magyar nyelvet is bírják, előnyt nyernek.

Kelt Antalfalván, 1874. évi június 5-én.

Sztojánovits Vazul, szolgabíró.

2256. sz. 1874. Pályázat. (3¹)

Alólirott szolgabíró részéről ezennel közhírré tétetik, hogy torontálmezei antalfalvi kerülethez tartozó Baranda községben üresedésbe jött jegyzői állomás, mellyel 240 ft. kézpénz, 6 öl tűzifa, 4 hold föld, 2 ft. szerződés, 1 ft. folyamodvány és szabad lakás van összekötve, pályázat utján töltendő be.

Ezen állomásnak választás utjáni betöltése, a hely- színén f. é. július 11-ik napjának délelőtti 9 órája tü- zetik ki határidőül.

Minélfogva a pályázni szándékozók felhivatnak, hogy az 1871. évi XVIII. t. cz. 74. §. értelmében kellőleg fel- szerelt folyamodvényaikat a választást megelőző napig hozzám nyujtsák be.

A német és szerb nyelvbeni jártasság írásban is megkivántatik, de azonban azok, kik a magyar nyelvet is bírják, előnyt nyernek.

Kelt Antalfalván, 1874. évi június 5-én.

Sztojánovits Vazul, szolgabíró.

Szerkesztő-társ Kiss Károly.

Nyomatott a kiadó Pleitz Fer, Pál könyvnyomdájában Nagy-Beeskereken.